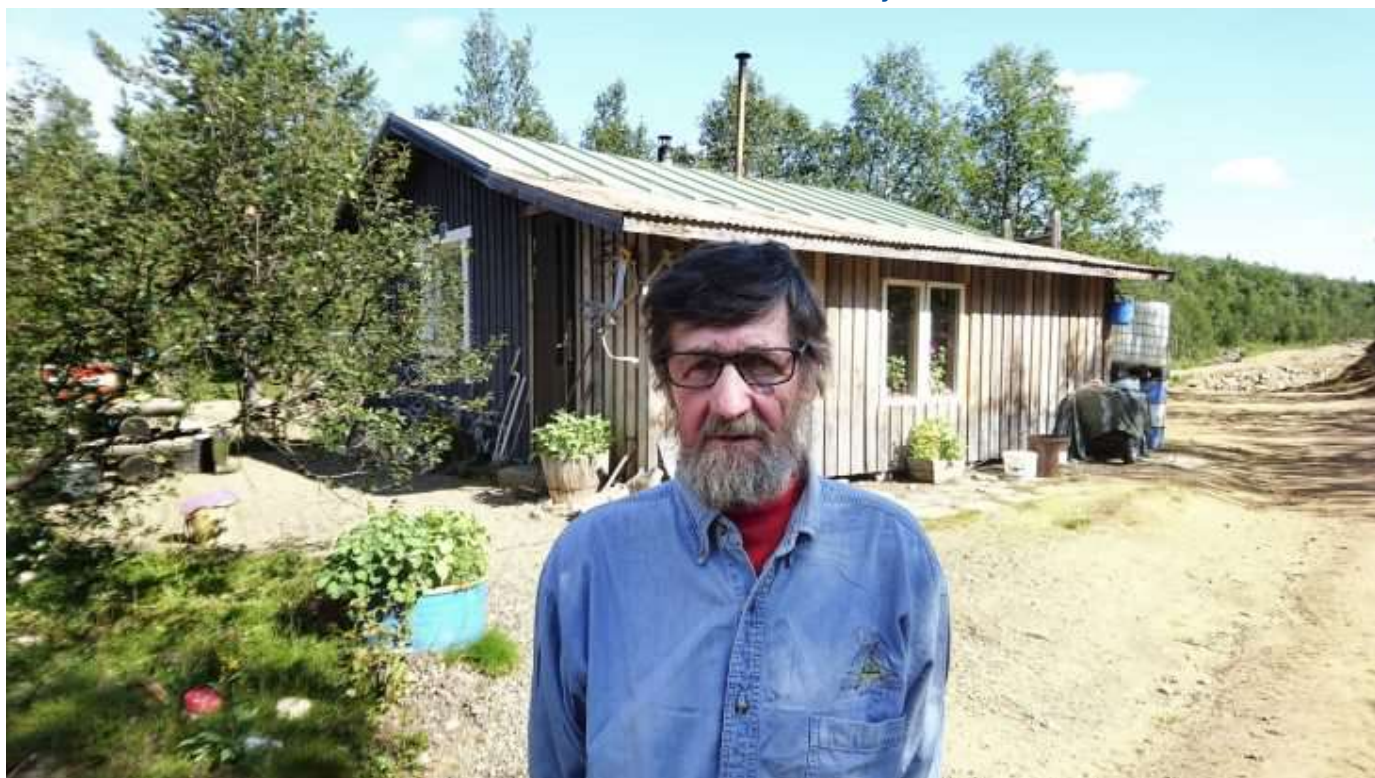

Raimo Kanamäki on Lemmenjoen kansallispuiston ainoa vakituinen asukas

Metsähallituksen mukaan kukaan ei voi asua Lemmenjoen kansallispuistossa. Siellä on kuitenkin kullankaivaja Raimo Kanamäen koti, pitkään jatkuneista ja kärjistyneistä kiistoista huolimatta.

KOTIMAA 6.8.13.49 Päivitetty 7.8. 14.42 VEIKKO VÄÄNÄNEN

Raimo Kanamäellä ovat koti ja työpaikka vieri vieressä. Kodin pihapiirissä vierailevat muiden kulkijoiden ohella myös hirvet ja muut luontokappaleet, onpa karhukin ollut monesti nurkilla.

Veikko Väänänen teksti ja kuvat

On väärin, että virkamies voi tulkita lakia tarkoitushakuisesti väärin, käydä sitten veronmaksajan rahoilla käräjiä päätöksensä puolustaakseen eikä saa mitään seuraamusta siitä kun nuo päätökset todetaan laittomiksi.

Näin pohtii pitkän kotipaikkakiistansa Lemmenjoen kansallispuistossa Metsähallitusta vastaan voittanut kullankaivaja **Raimo Kanamäki**. Hän on nyt Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden lainvoiman saaneella päätöksellä Inarin kuntalainen ja hänen vakinainen kotinsa on Miessijoella.

– Olen nyt sitten Lemmenjoen kansallispuiston ainoa vakinainen asukas ja vastoin Metsähallituksen näkemystä, jonka mukaan kansallispuistossa ei voi kukaan asua, Kanamäki sanoo.

Hän pahoin pelkää, ettei kiista pääty vieläkään, vaan Metsähallitus polttaa vielä aikaa ja rahaa vaikeuttaakseen kulta-alueen perimmäisellä kaivospiirillä asuvan sinnikon ikämiehen elämää. Kanamäelle oikeuksien perääminen on tullut jo tähän mennessä maksamaan paljon – eikä nytkään oikeus määrännyt Metsähallitusta korvaamaan hänen kulujaan.

VEIKKO VÄÄNÄNEN

Raimo Kanamäki löysi jo 1980-luvulla toimeentulonsa ja sielunmaisemansa Lemmenjoen erämaasta. Aiemmin mies työskenteli talvisin myös troolikalastajana, mutta on jo pitkään asunut talvikuukausinakin Miessin kodissaan.

Kotipaikkakiista kärjistyi tällä kerralla siitä kun Metsähallituksen Lapin luontopalvelun aluejohtaja **Jyrki Tolonen** hylkäsi kullankaivajan hakemuksen saada paikkakuntalaisen maksuton lupa kotitarvekalastukseen.

Aluejohtajan mukaan vuodesta 1983 Lemmenjoella kultaa kaivanut ja vuodesta 1988 Inarissa kirjoilla ja veronmaksajana ollut Kanamäki ei ollut tosiasiallisesti paikkakuntalainen, koska hänen yritykselleen löytyi toinen käyntiosoite Etelä-Suomessa. Vuoden 2006 lopusta lähtien Kanamäen väestökirjan mukainen kotipaikka Inarissa on ollut Miessillä.

Metsähallitus tulkitsi omalla tavallaan kotikuntalakia todeten, etteivät väestökirjaviranomaisen tekemät ratkaisut henkilön kotipaikasta sido oikeudellisesti muiden hallinnonalojen viranomaisia. Metsähallituksen mukaan myöskään perustuslain kansalaiselle antama oikeutus valita asuinpaikkansa ei päde rajoituksitta.

Hallinto-oikeus kumosi aluejohtajan päätöksen lainvastaisena. Kanamäki pystyi yrityksensä kirjanpitoaineiston perusteella osoittamaan asuneensa vuosien ajan pääsääntöisesti Inarissa Miessijoella, jossa hänellä oli myös laillinen oikeus kaivospiirillään asua. Kolmen viime vuoden otannasta voitiin todeta asumiseen kestäneen vuosittain lyhimmilläänkin yli 200 vuorokautta.

Kun Kanamäki käveli oikeuden päätös kädessään Metsähallituksen asiakaspalveluun Ivalossa, siellä oltiin "huuli pyöreänä" ja annettiin paikkakuntalaiselle kuuluvat 20 maksutonta verkkomerkkiä. Muista paikkakuntalaisille kuuluvista oikeuksista kuten maastoliikenneluvasta ei otettu kantaa vaan aiottiin soitella lakimiehelle.

– Se vähän vaikuttaa, että pitääkö tässä vielä käräjöidä ja kannella jokaisesta muustakin asiasta kun nyt hallinto-oikeuden päätös koski vain kalastusta, Kanamäki miettii.

Metsähallitus muutti suhtautumisensa kansallispuistossa asuvaan kullankaivajaan uuden kaivoslain myötä. Tuon lain mukaan koneellinen kullankaivu Lemmenjoen kulta-alueen kaivospiireillä voi jatkua enää vuoteen 2020, jonka jälkeen seuraavien kahden vuoden aikana kaivospiirit on pitänyt tyhjentää ja maisemoida.

Ennen vuotta 2010 Metsähallitus oli useiden vuosien ajan myöntänyt Raimo Kanamäelle paikkakuntalaisen maksuttomia maastoliikennelupia kaivospiirin huoltamiseen. Käytäntö olisi kaiketi jatkunutkin jos kullankaivaja olisi suostunut hankkimaan Inarin kunnasta jonkun toisen asunnon kansallispuiston ulkopuolelta. Näin ovat menetelleet muut kansallispuistossa toimivat inarilaiset kullankaivajat.

Kanamäki koki Metsähallituksen määräilyn kyykytykseksi ja on perustanut asumisoikeutensa muun muassa Rovaniemen hovioikeuden vuodelta 2014 olevaan tuomioon, jonka mukaan kaivospiirin tuottama oikeus syrjäyttää kokonaan maanomistajan hallintaoikeuden.

Vuoden 2010 jälkeen Kanamäki on joutunut kulkemaan kaivospiirilleen ja kotiinsa käytännössä luvattomasti koska ei ole suostunut maksamaan kulkemisestaan. Hänen niin ikään Miessillä asuva vaimonsa on hankkinut ulkopaikkakuntalaisen maksullisen maastoliikenneluvan.

– Kun maksaa Metsähallitukselle viisikymppiä luvasta, luonto ja kulku-urat eivät kulu, mutta maksuttoman luvan kieltämistä on tuolla kulumisella perusteltu, Kanamäki naureskelee.

Hänen mielestään Metsähallitus viis veisaa luonnosta mikä näkyy kyllä kansallispuiston ja sen rakenteiden hoidossa.

Sen verran Metsähallituksessa on oltu kullankaivajan kohtelun osalta epävarmoja, ettei hänet tunturissa ajamassa tavannut erätarkastaja ole lähtenyt sakkoa kirjoittamaan. Vähän vihon nurkkaa vilauttanut, mutta pannut sen sitten takaisin taskuunsa.

VEIKKO VÄÄNÄNEN

Koneellinen kullankaivu kalustoineen voi näyttää montun pohjalla massiiviselta toiminnalta, mutta erämaan todellisissa mittasuhteissa sitä voi mitata promilleina. Kaivun jälkeen alue maisemoidaan.

Lemmenjoen kansallispuistossa paikalliset asukkaat voivat kalastaa ja metsästää sekä liikkua jokamiehenoikeudella. Myös moottoroituun liikkumiseen voidaan saada rajoitetusti lupia, mutta normaali paikkakuntalaisille kuuluva maksuton maastoliikennelupa ei koske luonnonsuojelualuetta.

Poikkeuksena ovat niin sanottujen lähikylien asukkaat, joilla on muita löysempi lupa liikkua koneilla puistossa luonnon hyödyntämisen tarkoituksessa. Moottoroitua liikkumista tapahtuu moottorikelkoilla, mönkijöillä ja moottoriveneillä.

Aiemmin kansallispuistosta voitiin ottaa myös polttopuuta, mutta nykyään Metsähallituskin tekee kämppiensä ja tulipaikkojensa puuhuollon vedättämällä puut puiston ulkopuolelta, Njurgulahdesta. Poronhoidon tukikohtien polttopuut voidaan ottaa edelleen puistosta ja samoin saavat tehdä puiston ympäröimän Lisman kylän asukkaat.

Raimo Kanamäki haki kotitarvekalastuslupan ohella myös kansallispuiston lähikylien asukkaana luonnonhyödyntämislupaa. Sellaisen saa puistosäännön mukaan kalastusta, metsästystä, keräilyä, kullankaivun huoltoa, kenkäheinän ottoa, matkailua ja

liikuntavammaisen henkilön kuljettamista varten kesäaikaan mönkijällä ja talvella moottorikelkalla.

Kanamäki ilmoitti käyttävänsä liikkumiseensa pääsääntöisesti puistossa jo olevia porotalouden ja kullankaivun käyttämiä uria ja reittejä.

Vaan tällaista lupaa Kanamäelle ei suostuttu antamaan:

– Kanamäelle on nyt myönnetty paikallisen asukkaan maastoliikenne- ja kalastusluvut. Maastoliikennelupa kansallispuistoa koskien on vain kullankaivun huoltoon, muuhun luonnonhyödyntämiseen ei, koska puiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa puiston sisäosat Lisman kylää lukuun ottamatta eivät kuulu lähikyliin, kertoo Metsähallituksen Lapin luontopalvelun aluejohtaja Jyrki Tolonen.

Aluejohtajan mukaan luonnon hyödyntämiseen liittyviä maastoliikennelupia myönnetään kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti lähikylien asukkaille ja tuo suunnitelma ei siis tunne puiston sisällä asuvia paikallisia asukkaita.

– Maastoliikenneluvat ovat viranomaispäätöksiä ja niiden myöntämisessä on noudatettava vahvistettua hoito- ja käyttösuunnitelmaa sekä puiston järjestyssääntöä, Tolonen yksikantaan selittää.

Hänen mukaansa lupapäätöksistä voi valittaa.

Virallisesti elinkautinen

Lemmenjoen kulta-alue on ollut tunnettu sinne aattuneista elinkautisistaan, kullankaivajista, joille erämaa on ollut samanaikaisesti työmaa ja koti.

Miessijoen kaivospiirillään työskentelevää ja asuvaa Raimo Kanamäkeä on sanottu Lemmenjoen viimeiseksi elinkautiseksi. Syksyllä 70 vuotta täyttävä Kanamäki tuli Lemmenjoelle ensimmäisen kerran vuonna 1983. Kyseessä oli tuolloin pariviikkoinen lomareissu, jolla hän tutustui legendaariseen Yrjö Korhoseen rännittäen ja vaskaten hänen apunaan.

Kun Kanamäen silloinen työ rekan ratissa loppui, hän palasi **Yrjö ja Jalmari Korhosen** valtaukselle Jäkälä-Äytsiin ja jäi sille tielleen.

– Kun Yrjö Korhonen, **Kari Merenluoto** ja minä siirryimme kirjoille tänne Lemmenjoen kultamaille, tuli poliisi meitä kuulustelemaan, Kanamäki muistelee.

Kultamiehet vetosivat Suomen perustuslakiin, Yrjö viittasi myös kokemaansa sotaan, eikä sen jälkeen asiassa kuulunut mitään ennen vuotta 2006. Silloin Metsähallitus eväsi Kanamäeltäkin luonnonhyödyntämisluvan. Viime vuosina hänellä ei ole ollut virallista lupaa edes puistossa liikkumiseen.

– Se on ollut täyttä kiusantekoa, joka todennäköisesti vain jatkuu, monet aikakirjoihin merkityt isommukset Lemmenjoelta huuhtonut ammattikullankaivaja sanoo.

Tilanne hänen kohdallaan on kääntymässä yhä enemmän ihmisoikeus- ja yhdenvertaisuuskysymykseksi mikäli Metsähallitus aikoo jatkaa edelleen syrjiviä

viranomaispäätöksensä katsoen kansallispuiston ulkopuolella asuvien nauttivan vahvempia puiston luonnonkäyttöön liittyviä oikeuksia kuin sen sisällä asuva.

– Laita naruvyyhti olalle kun ajat mönkijällä hillaan tai heinäpussi kelkan tarakalle kun menet keväällä pilkkimään, neuvoo lähikylän asukas Kanamäkeä tämän oikeuskiistassa.

Neuvo on tietenkin ironiaa, mutta voi kuvata vakavamminkin paikallista näkemystä Metsähallituksen toiminnasta valtionmaiden ja niiden suojelualueiden haltijana ja hoitajana.

Tuhansien neliökilometrien kansallispuistossa Metsähallitus näprää muutamilla hehtaareilla työskentelevien ja vakuutensa sekä lupansa hoitaneiden kullankaivajien kimpussa.

– Metsähallitus voisi ihan helposti korjata sen näpeissä olevaa kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaa sekä järjestyssääntöä ajan tasalle, mutta miten mahtaa käydä, Kanamäki pohtii.

Hän aikoo asua Miessin kodissaan niin pitkään kuin pystyy ja vielä sen jälkeenkin kun kaivospiirin toiminta päättyy.